

1

СЛОВО НѢКОИГО

|КАЛОУ|ГЕРА. О УЬ-

|----- К|НИГЪ

Добро |ис|тъ братнѣ поу|ит|ан|ъ|
нѣ кннж|ьн|оѣ: пауѣ въсѣ-
комоу хрѣстыан|оу·|
влаж|ен|н во рече: н-
спытаюштин съвѣдѣ-
|ннѣ нѣго въсѣмь срд|ць|
мь възншт|ютъ нго· уь|
|то во| рече спыт|аюш|те-

1v

н съвѣдѣннѣ нго· нгда уь-
тешн кннгы· не тѣштин сѣ
вързо нштнстн до дроугы-
нѣ главнзнгы· нъ поразоу-
мѣн уьто глѣютъ кннгы
н словеса та· н трншѣды
обращѣнѣ сѣ о едннн
главнзнѣ· рече во въ сь-
рдыцн моимь съкрыхъ
словеса твоѣ да не съгрѣ-
шж тебѣ Не рече оусты
тѣубю нзгладхъ· нъ н
въ сьрдыцн съкрыхъ да

2

НЕ СЪГРѢШЖ ТИВѢ. Н ПОРА-
ЗОУМѢВАГА ОУБО НСТННЬ-
НѢ ПИСАННА ПРАВНМЪ ИЕ-
СТЬ НМН. РЕКОУ ЖЕ. ОУЗДА
КОНЕВН ПРАВНТЕЛЪ ИЕСТЬ
Н ВЪЗДЪРЖАННІЕ. ПРАВЪ-
ВЪДЪННКОУ ЖЕ КНИГЪ Л
НЕ СЪСТАВИТЬ ВО СМ КОРА-
ВЛЪ БЕЗ ГВОЗДНН НН П-
РАВЪДЪННКТЪ БЕС ПОУНТА-
ННА КНИЖЬНААГО. Н ІА-
КОЖЕ |ПЛѢНЪННКОМЪ ОУ|-
МЪ СТОИТЬ ОУ РОДНТЕЛ|Ъ|

2v

СВОИХЪ. ТАКО Н ПРАВЪДЪНН-
КОУ О ПОУНТАНЪН КНИЖЬНѢ-
МЪ. КРАСОТА ВОИНОУ ОРОУ-
ЖНІЕ Н КОРАВЛЖ ВѢТРОЛА.
ТАКО Н ПРАВЪДННКОУ ПОУН-
ТАННІЕ КНИЖЬНОЕ. ОТЪ-
КРЪН ВО РЕУЕ ОУН МОН. ДА
РАЗОУМѢЮ ЧЮДЕСА ОТЪ ЗА-
КОНА ТВОЕГО. ОУН ВО ГЛѢ-
ТЬ РАЗМЪСЛЪ СРДЦЪНЪН
Н ПРОУЕИ: НЕ СЪКРЪН ОТЪ
МЕНЕ ЗАПОВѢДНН ТВОИХЪ
РАЗОУМѢН. ІАКО НЕ ОТЪ ОУН-

3

ю стѣкрынъ· нѣтъ отъ разоумѣ
н срдца. тѣмъже н похочу-
ли не поочуаѣшата сѣ-
гладъ· проклати оуклаа-
ѣштен сѣ отъ заповѣ-
днн твоихъ· тѣмъже
н самъ сѣ похвали гладъ:

Коль сладѣка словеса тво-
га пауче меда оустомъ
момъ· н законъ оустъ
твоихъ пауче тѣсашта
злата н сребра· н вѣспѣ-
тъ гладъ· Въздрадоуѣ

3v

сѣ азъ о словесехъ твоихъ
яко оверѣтата корнетъ мѣ-
ногоу· корнетъ во наре-
че словеса бжннѣ· гладъ: „

Ико оверѣтохъ недостон-
нѣ сы такъ даръ· еже ми
сѣ поочуати словесамъ
твоимъ днь н ношть:

То мѣ братнѣа поразоумѣ-
нмъ· н послоушанимъ ра-
зоумьнѣма оушнма |
позоумѣннѣ снлоу н
поочуеннѣ стѣихъ книгъ·

Послоушан ты жнтьга с̄таа-
 го васнниа· н с̄тааго ꙗ̄ѡа̄
 златооуѣтааго· н с̄тааго
 кнрнла Філософа· н ннѣ-
 хъ много с̄т̄ынхъ. како
 ти с̄ъп̄рва повѣдають
 о ннхъ рекоуште· нз мла-
 да прнлежаахоу с̄т̄ъхъ
 кнннъ· то же н на до-
 брага дѣла подвнгноуша
 сѧ· внжъ како ти науѡ-
 т̄ькъ добръннмъ дѣло-
 мъ· пооуѣннн с̄т̄ын-

хъ кнннъ· да тѣмн братн-
 га н снмн подвнннѣмъ сѧ на
 поутъ жнтннн хъ· н на дѣ-
 ла нхъ· н пооуѣннн сѧ вѣ-
 нноу кннжнннннмъ сло-
 весьмъ· твораще волю
 нхъ такоже велѧтъ· да-
 н вѣуѣннннн жнзнн до-
 стонннн воудемъ· вѣ вѣ-
 кы амнннъ· ѿ,,ѿ
 слѡ̄ нѣкоѣго оцѧ· къ
 снѡу своѣмоу словеса дшѣ-
 пользьнага· ꙗ̄н блг̄вн̄:—

5

Сноу мон н уадо· прикло-
ни оухо свое послосу-
ни оца своего· съвѣтс-
иштааго ти спсѣнага: ,, ☩

Уадо приближи разс-
мты срѣца своего· и вѣнш-
ши глѣты роднѣвѣшааго тѣ
не соутъ во на вѣдѣ дшн
твои· нѣ аште разумь-
нѣга и нмешн га· то къ це-
|сарст|воу нѣсномоу вождн
ти воудутъ: ,, ☩

Простѣри срѣдѣнѣн съсоу-

5v

дѣ· да накаплютъ ти сло-
веса слажѣша медоу мо-
гоуштага ожнвнн· и ве-
сѣмьртѣна гвннн сѣ: ,, ☩

Нѣ отъ чтоо първои науѣнш
казати тѣ сноу мон· уѣ-
то ти прѣвѣи гавлю ма-
тежѣ ли лии зѣловы свѣ-
та сего жнннн ли вѣоу-
годѣно и спсѣно: ,, ☩

Пауе же вы нама лѣпо|тты|
мыслннн о уадо· отъ |а|-
дама праоца нашего· до

6

СЕГО НАШЕГО ВѢКА· КОЛНКО
МНОЖЕСТВО БЫСТЬ УЛОВѢ-
КЪ ПО ЗЕМЛ|Н|· Н ВСЕ БЕС ПА-
МАТИ БЫША· ЕДНИИ ЖЕ
ПАМАТЬНИ БЫША· Н ПРО-
СЛОУША НА НЕБЕСИ Н НА ЗЕ-
МЛИ: „ —

Нже по заповѣдмъ бжн-
гамъ· вса днн своа по-
жнша н къ едномуу
в|ы|шьнемуу възвращахъ
Нже въ кротости пожнша
н въ добрословн оуста

6v

своа оучннша· нже малъ-
мъ свѣта сего причаща-
ахоу са всю же своа м|ы|-
сль все свое хотѣнне въ
всѣмирътвное житне
павлаахоу· н о томъ |е|дн-
номъ въздыхаахоу· н мо-
лаахоу въшыю ба· тако до-
стонномъ его гвнн са
Тѣмъже уадо мое нзволн
си тѣхъ житне· н тѣхъ
норовы причннн н порас|у|-
доун дѣломъ нхъ· възн-

7

штн кынымъ пжтѣмъ н-
доша. н кою стѣзѣю те-
коша. ѿ :

Да въ нѣсьнѣмъ црѣствнн
стѣпостнгнеши га. н стѣ нн-
ми въздрадоуѣши сѣ ра-
достннн ою. ꙗже въ
жнтѣн семъ нѣстѣ. „ —

Потѣши сѣ по ннхѣ. н възн-
штн тѣхѣ нже га проводі-
ша. кротостѣ во га допра-
ви і стѣмѣреннн же н бла-
гѣ стѣмыслѣ. покореннн

7v

н любѣ н добросѣрднн. мн-
лостынн же н мнрѣ къ въ-
сѣмѣ малыннмъ же н къ
велнкыннмъ. „ —

Тн во норовн доведоша нхѣ
аможе по всѣмъ дѣнн жел-
аху. тѣхѣ вождѣвѣ въ-
знскаша. н гаша сѣ тво-
рдо за роуки нхѣ. н дондѣ|о|
ща въ неразлоуунннн
кровѣ. въшьнлаго н-
ерлнма: :

Тѣхѣ норовѣ н тѣ о ѹадо

8

МОЕ ПРИИМИ· И ВЪЗНШТИ
СЪ ВСЕЮ КРѢПОСТНЮ· И ВЪ-
СЕИЖ СЛЛОЮ ТАКОЖЕ МОЖЕШІ:
ВЪ НАСЪ БО ХОДАТЬ· И НѢСТЬ
КЪТО НХЪ ПРИЕМА· НѢ-
СТЬ НЖЕ БЫ ІА ВЪВЕЛЪ ВЪ ДО-
МЪ СВОИ ТѢЛЕСЬНЫИ И ДЪ-
ШЕВЬНЫИ· И ПОКОНІЪ ІА ВЪ
ВОЛИ СВОИИ: „ —

БѢДѢ ПОНИЖЕНЪ ГЛА-
ВОЮ ВЪСОКЪ ЖЕ ОУМЪМЪ
ОУИ НАМѢІА ВЪ ЗЕМЛИ· ОУ-
МЪНѢИ ЖЕ ВЪ НѢСИ:

8v

ОУСТА СЪТНШТЕНА· А СРДЦЪ-
НАІА ВЪННОУ КЪ БѢУ ВЪПН-
ЮШТА: „ —

НОЗЪ ТИХО СТОУПАЮШТИ·
А ОУМЪНѢИ СКОРО ТЕКОУ-
ШТИ КЪ ВРАТОМЪ НѢСІВІ-
НЫИМЪ: „ —

ОУШИ ОУКЛАНАІА ОТЪ ЗА
СЛЫШАННА· ОУМЪНЫИМЪ
ЖЕ ВЪННОУ ПРИЛѢТАІА КЪ
ШЮМѢННИЖ СЪТЪНХЪ СЛО-
ВЕСЪ· ТАЖЕ ВЪ СЪТЪНХЪ КЪ-
НИГАХЪ ПИСАНА СѢУТЬ —

9

Роуцѣ съггъвен|ѣ| нмѣн на
събъраннѣ зълааго нмѣ-
ннѣ свѣта сего· простъ-
ртѣ же на прнѣтнѣ оубо-
гынхъ: „ —

Не стыдн сѣ всѣакомоу съ-
зъданомоу въ образъ бо-
жнн· главѣ своѣ покланѣ-
тн· старѣншааго днѣмн
поуѣстнѣтн не лѣнн сѣ· н по-
контн старостъ нго по-
тѣщн сѣ: „ —

Съвѣрствннк|ы| своѣа мнро-

9v

мь сърѣтан· м|ь|ньшаа
себе съ люб|ѣ|вю прнѣ-
мнн· ѹестънѣншнмь
себе |не| троудн сѣ стоѣтн: „ —

Уадо не боудн самохотъ-
ю лншенъ вѣкунааго |жї|-
тѣа· грѣха вѣжн тако
ратъннка· гоубѣща|г|о
дшж твою: „ —

Не въсхоштн веселова|тѣ|
сѣ въ мнрѣ семь· все бо
веселнѣ свѣта сего: съ
плауѣмь коньѹавнѣ-

10

ТЬ СЛ. Н СЕ ГВѢ ВНАДѢТН ВЪ
МНРѢ СЕМЬ ВЪ ДѢВОНХЪ
СОУСѢДѢХЪ. ОУ СНХЪ СВА-
ТѢБОУ ТВОРАТЬ. А ОУ ДРЪ-
ГЫНХЪ МРЪТВЬЦА ПЛА-
ЮЮТЬ СЛ. Н ТЪ ЖЕ ПЛАУЪ
СОУИТЪНЫ. ДНѢСЬ ПЛАЮЮ-
ТЬ СЛ А ОУТРО ОУПНВАЖ-
ТЬ СЛ: ,, ☩

ТѢМЪЖЕ РАЗОУМѢН СОУЕ-
ТОУ ВѢКА СЕГО. Н СКОРО
ПАДОУШТЮЖ ПЛѢТЬ
НАШѢ. ДНѢСЬ БО РАСТЕ-

10v

МЪ А ОУТРО ГННЕМЪ: ,, ☩

ТѢМЪЖЕ ВЪ МАЛѢМЪ ЖНВО-
ТѢ. ВЪЗНШТН ВѢУЬНЫА
ЖНЗНН. НДЕЖЕ ОТЪ СЕА ЖІ-
ЗНН НѢСТЬ. НН СКЪРВН НН
ВЪЗДЫХАННІА НН ПЛАУА
НН СѢТОВАННІА НЪ РАДОСТЬ
Н ВЕСЕЛНІЕ. СВѢТЪ НЕ МЪРЬ-
ЦАГА СЛѢНЬЦЕ САМЪ ГЪ: ,, ☩

ТОУ ЖНЗНЬ ВЪЗЛЮБН. КЪ
ТОН ПО ВСѢА ДЪНН ТЪШТІ
СЛ Н О ТОН ВЪННОУ ПОМЫ-
ШАН . ☩ : ,, ☩

Боуди ти съпаштѣ мгы-
 слѣ възглавнѣ помы-
 слѣ небесныа радостнѣ
 вѣстаюштію же брашь-
 но паматѣ црѣства не-
 беснааго: ,, ☩

Уадо алуьнааго накѣрмі
 такоже ти самѣ гѣ повелѣ-
 лѣ жадынааго напои-
 страньна вѣведнѣ боль-
 на прнсѣтнѣ кѣ тѣмьні-
 цн донднѣ внждѣ вѣдѣ-
 нхѣ н въздѣхнн: ,, ☩

Боуди ти вѣ скървь твоѣж
 прнвѣжнште црѣкѣ: па-
 че же н кромѣ скѣрвнн
 по всѣа часѣ н дѣнн вѣ-
 шѣдѣ прнпадн кѣ вы-
 шьнюоумоу лицѣ|мѣ |сн|
 землию покрѣ|н:

Н прнноуди ѿго помн|н|а|
 ти тѣ не оуклоннть бо
 сѣ тебе дшѣлювѣ|ць ѿло-
 вѣколювѣ|ць но прнн-
 метѣ тѣ н оутѣшнть тѣ
 Црѣкѣ же разоумѣван

12

НѢО СОУШТЕ· ОЛТАРЬ ЖЕ ПРѢ-
СТОЛЪ ВЪШЬНАДО· СЛОУ-
ЖИТЕЛА ЖЕ АГГЛѢ БЖНІА
ТѢМЪЖЕ ВЪ ЦРККН АК|Ы|
НА НБСН СЪ СТРАХЪМЪ СТО-
Н ТАКО ПРѢДЪ ОУНМА СА-
МОГО БА: НСХОДА ЖЕ НЕ ЗА-
ВЫВАН УЪТО ВЪК: НЛИ УЪ-
ТО СЛЫША: ,, —

СЪТВОРИ СИ ВЪ УЛЦѢХЪ
КРОТЪКЪН· ДА НБСНЪН-
Н ЖИТЕЛЪ БОУДЕШН·

СКОРЕН О ГРѢСѢХЪ· ВЪЗДЪ-

12v

ХАН О СЪБЛАЗНѢХЪ· ПЕЧАЛОУН
Н О ПАДЕННН СВОЕМЪ ДА ОУН-
СТНШН СЛ· ДА НА НСХОДѢ ДѢ-
ШЬНѢМЪ ОБРАШТЕШН СЛ БЕ-
С ПОРОКА : ѿ : ,, —

СЪМЪРТЬ ПОМИНАН ВЪННѢ·
ДА ТА ПАМАТЬ НАОУНТЬ
ТА ПАУЕ ВЪСѢХЪ· КАКО БО
ЖИТИ ВЪ МАЛѢМЪ СЕМЬ
ВРЕМЕНН: ,, —

БОУДИ СЪМЪСЛНЪ· РАЗОУ-
МѢН УЪТО И ВОЛА БЖНІА·
УЪТО ТРѢБОУЕ НБСЪНЫН

13

|ц|рѣ отъ землиныхъ. |уь|-
|-|о проситъ отъ своего тва-
ри |не| малыа ли н оудовь
творимыа многыи|н|
писано бо есть. помноу-
н да помнованъ боудешн: ,, ✠

Убо трѣбуѣтъ отъ насъ
вѣ |всего| блага испълненъ
хвалы ли нъ хвалать |его|
ангелы поклонниа ли. нъ
покланяють сѧ имоу небс-
ныа силы. ,, ✠

Нъ то |в|о проситъ. еже намъ

13v

на пользу на спсѣние про-
ситъ во многотнѣ. же-
лаеть кротостн. любитъ
миръ: ѿ : ,, ✠

Тѣмъже ты уадо. оного во-
лю сътвори въ малѣ н о-
нъ твою волю въ вѣ|кы|
дароун малое н възьми
вѣчюное. дажь еднно
възьми ·р̄· рцею.

Присвои сѧ возѣ. да вра-
гомъ си видныиъ всѣ^м
н невидныиъ стра-

14

ШЬНЪ БОУДЕШН. „ —

ВЪ ВЛЪНАХЪ ЖИТННСКАХЪ
ИСН. ВЪ БОУРН ЛИ МОРЬСКЪ
Н БЪДОУ ПРИЕМЛЕШН.
ПОКАЗАЮ ТИ СНОУ МОИ. Н-
СТННЬНАГА ПРИСТАНИЩА.
МА|Н|А|С|ТЪРА ДОМЪ СЪТЪ-
НХЪ. КЪ ТЕМЪ ПРНЕВЪГАН
Н ОУТЪШАТЬ ТЪ ПОСКЪРЬ-
ВН КЪ НИМЪ Н ОБЕСЕЛШИ
СА. СНОВЕ БО ВСЕ СОУ-
ТЬ . Н ОУМЪЮТЬ ПЕЧАЛЬНА-
АГО ОУТЪШНТИ. „ —

14v

Н АШТЕ УЪТО НАМЪЮШН ВЪ ДО-
МОУ СВОЕМЪ. ПОТРЕБНО ЖЕ
ОНЪМЪ. ДОНЕСН НАМЪ |В|ЪСЕ
БО ТО |В|Ъ Р|ОУ|ЦЪ ВЪЖНН ВЪЛА-
ГАИШН Н ВЪЗДАНЫ
НХЪ БОУДЕШН. „ —

ВЪ ГРАДЪ|В| ВЪ НЕМЪ|ЖЕ ЖИВЕ|-
ШН. Н ВЪ НИЪХЪ ОКРЪСТЬ-
ННХЪ. ПОНШТИ ЛИ ИДНО-
ГО УЛЪКА. БОАШТА СА БА.
Н ТОМОУ ВЪСЕЮ СНОЮ СЛО-
ЖАШТА. „ —

ОБРЕТЕ ЛИ ТАКОГО УЛЪКА

15

то оуже не скърбн· обрѣте
во оуже ключь црѣствна
нбсрнааго: ,, ↵

Къ томоу прнсьнн н дшѣю
н тѣлѣмь· съмотри жн-
тна нго х|о|женна сѣда-
нна ѣденна· н всєго обы-
чага нго пытан: ,, ↵

Пауче же блюди словесъ н-
го не дажь ни єднномоу
словесн нго пасти на зе-
млн· дражьша бо внєр|а|
соутъ сѣтага словеса·

15v

Праздннкы же сѣтнхъ
поучєтн· не самъ оупнва-
га сѣ· нъ алучнѣна н жадь-
нѣна накъргьмлага: ,, ↵

Знаемѣна творн дом свон:
нштннмъ вѣдовнцѣ-
мъ сротамъ· не нмоу-
штннмъ кде главы по-
дѣклоннтн· ,, ↵

Богатъ ли нмѣишн домъ
свон хоудъ ли· всє то бѣж|н|-
емь промыслѣмъ· нъ
потѣштн сѣ всєго нмѣ

Не рѣцн во нмѣю своемоу мо-
 не есть. нѣ рѣцн пороууено
 мн есть на мало дннн.
 да акты клжурь пороууе-
 ное тн раздаван. такоже
 велнтъ пороуунвѣын тн
 тѣмьже еже тн далъ вы-
 шьннн. то въшьнлаго
 ты нмѣнне сътворн въ
 немь: ѿ : ,, —

Не оставлен послѣдне-
 моу родоу своемоу. нѣ
 н дѣт свога н женоу свою.

н въсе племя свое пороу-
 ун боу: доброуоумоу блю-
 стелю. ергоже мнлостъ
 велнка. н вѣтѣство не-
 съвѣдомо: ,, —

Нмѣнне во свѣта сего рѣ-
 цѣ подобно ест|ь| соуда
 отъндеть в|ъ|ннзъ н па-
 кы съвѣрхоу прнходнтъ.
 тѣмьже. еда въшьн|нн|
 граждане рѣкы н съсоудъ
 свонхъ не наплъннютъ
 лн. нли скота своег|о не|

18

вѣсѣ· н тамо пришьдѣшию
како бы въ оуготовано
прити· н црѣство же вжн-
е отъ вѣка· „ —

Н полаты же его свѣтлы-
та оууннены соутъ: нъ а-
ште съде коупилъ та воу-
дешн· аште же бы мнра
сего богатствѣмъ коу-
пити· еднноу отъ мьнь-
шнихъ полатъ вышнѣа-
го нѣрлма то нн въсего мѣ-
ра богатство събърано

18v

|не| достоинно естъ цѣны
иѣа: ∞ : „ —

Мнлостынею же коупитъ
сѣ црѣствне вжнѣ· мн-
лостынн же не въ велнцѣ-
м|ь| н мнозѣмъ· н малѣ-
мъ даганнн лежатъ· нъ
по силѣ даюштааго н всѣ-
мъ срдцѣмъ· „ —

Даганне во трѣвоуюшн-
нмъ· то естъ мнлосты-
нн она блажената· иѣаже
вѣша пълнн съсоудн |н| о-

19

нѣхъ ·ѣ· дѣ|въ моуд|рѣн|х|тъ·
нмъ же |црѣ|ст|во отъ|ве|
рзе с|а нвнѣ|: ,, ←

Соу же |мнлост|ыню н ты
прнмн неотъ|п|о|у|стъно:
н навѣжн ѣж на вѣн свое-
н· да боудеть съ товож
вѣнноу |вѣкъ| вѣк|н

Глѣт|ъ| во писаннѣ· мнло-
стѣнн моужж акы пе-
уѣт|ъ· тѣмъже аште тѣ
прнн|мешн· нн| ѣдннъ
|же отъ соупротнвн|ты-

19v

|нхъ вѣстанеть н|а тѣ· нн
|рѣ|уеть тн к|амѣ| ндешн
вндѣште |какѣ| црѣ| нѣсѣ-
нааго пѣуѣт|ъ носн|шн· н
къ т|омоу н|дешн: ,, ←
вѣпрѣ· Како же ю прн-
нмоу: ,, ← ѿвѣ· ,, ←

Вьсако |мож|еш|н| аште хо-
уешн· нѣсть во тѣжко·
аште во насытнлѣ сѣ ѣ-
сн пнштейо накѣрмн аль-
уѣнааго· |напнлѣ| лн сѣ ѣ-
сн |напо|н |жѣдѣнааго н съ|-

20

грѣлъ ли сѧ ѡсн· съгрѣ|н|
тра|соушт|ааго сѧ знмо-
ю· въ храмѣ ли красьнѣ
н висоцѣ възлежншн:
въвед|н| скты|таюшт|аа-
го сѧ по оулицамъ въ до-
мъ свон· „ —

Възвеселнлъ ли сѧ ѡсн на
трапезѣ· овеселн н скъ-
рбаштааго· шрадова
ли |с|ѧ о чѣмъ шрадоу|н|
н сѣтоу|юш|тааго· поуь-
стнш|а ли тѧ на|ко |бог|ата

20v

п|о|уьстн н тѣ оубогѣна.
весело ли стоу|п|аишн| по |с|те-
пеньмъ отъ князѧ нсхо-
да· сътвори да въ домѣ
тв|оємъ ск|ѣрбаште н|е хо-
дать:

Н то бо не мала мнлостынн·
ѡже домашьнаѧ своѧ бе-
скѣрбнн безъ възды-
ханнѧ н бес плача сътво-
ришн: ѿ : „ —

ѡште достоннн казнн
воу|доу|ть при коѣ|н лю-

